

Які можливості освіти в Англії я маю після 16 років?

Чим корисний цей poradник?

Цей poradник допоможе вам, якщо ви приїхали з іншої країни та навчаєтеся в британській школі або чекаєте на вступ до британського коледжу. Він може бути корисним у таких випадках:

- Вам виповнилося 15 років, ви навчаєтеся в британській школі та розмірковуєте, що робити після закінчення 11 року навчання.
- Ви нещодавно приїхали до Великої Британії, вам від 15 до 18 років, зараз ви не навчаєтеся в школі та розмірковуєте, що робити далі.

Він також може бути корисним для батьків і опікунів таких учнів.

Яка структура цього poradника?

Poradник складається з таких розділів:

Глосарій	4
Містить перелік і тлумачення основних термінів, використаних у посібнику.	
Незабаром я закінчу середню школу. Що можна робити далі?	7
Цей розділ стане в пригоді, якщо вам виповнилося 15 років і незабаром ви закінчите школу. Цей розділ також варто прочитати, якщо ви не навчалися в британській школі (можливо, тому що ви нещодавно приїхали сюди) та плануєте вступити до коледжу.	
Що робити, якщо мені спочатку потрібно покращити свою англійську?	11
Цей розділ містить поради щодо курсів для покращення англійської.	
Як зробити найкращий вибір?	13
Цей розділ містить посилання на інформацію та опитування, які допоможуть прийняти рішення.	
Де можна знайти додаткову інформацію?	13
Цей розділ допоможе вам глибше дослідити доступні для вас можливості.	
Чи потрібно платити, щоб продовжити навчання?	13
Цей розділ містить поради щодо оплати навчання за наявності такої потреби. Він може стати в нагоді, якщо вам виповниться щонайменше 19, коли ви закінчите дворічний курс, або якщо ви розглядаєте вступ до університету.	
Що потрібно з'ясувати перед поданням документів до коледжів?	14
Цей розділ містить поради щодо того, з ким потрібно говорити й що потрібно з'ясувати.	

Чи можна оглянути кілька коледжів, щоб побачити, як вони виглядають? 14

Цей розділ містить поради щодо відвідування коледжу в дні відкритих дверей і щодо того, про що питати викладачів коледжу й допоміжний персонал.

Про що варто питати на співбесідах і в дні відкритих дверей? 15

Готуйте свої питання завчасно, щоб отримати максимум користі від днів відкритих дверей коледжу. Цей розділ містить поради щодо найважливіших речей, про які варто питати.

Чи впливатиме мій статус біженця або шукача притулку на мої можливості вибору? 15

Цей розділ містить важливі поради для біженців і шукачів притулку.

Отже які саме можливості я маю? 17

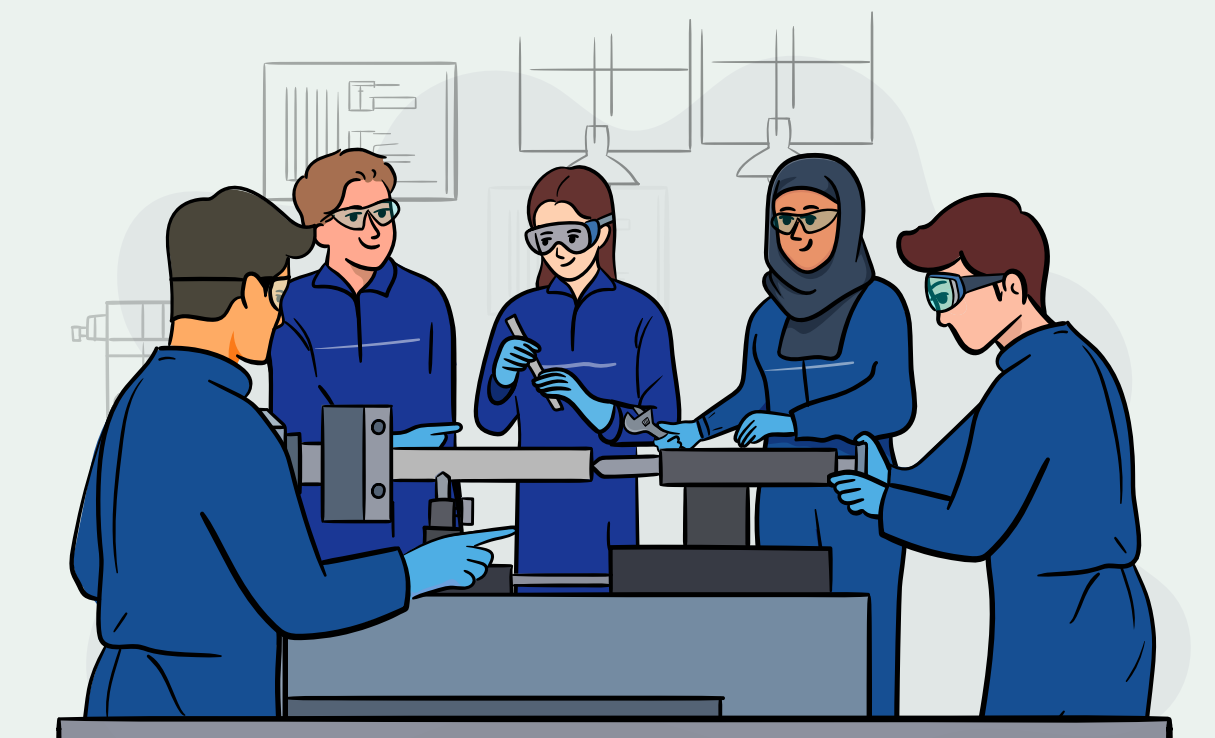
Цей розділ містить наочну схему, що ілюструє можливості вибору.

Я розмірковую про університет: що мені потрібно знати? 19

Цей розділ стане в нагоді, якщо ви плануєте подавати документи до університету або зараз, або в майбутньому.

Реальні історії 21

У цьому заключному розділі наведено приклади варіантів і шляхів, які обрали інші молоді люди, від закінчення школи у віці 16 років до початку обраної кар'єри.

Глосарій

A-level	Це скорочене позначення розширеного рівня. Курси розширеного рівня пропонуються в старших класах і коледжах із таких предметів, як математика, історія, мистецтво або музика. Наприкінці курсу студенти складають іспити, а з деяких предметів також виконують оцінювані курсові роботи.
BTEC	Це професійні курси, після закінчення яких видається диплом. BTEC — це скорочення від Business and Technology Education Council (Рада з ділової та технічної освіти). Доступні рівні кваліфікації BTEC — це 1 і 2 (еквівалент GCSE) і 3 (еквівалент A-level).
CEFR	Це скорочення від Common European Framework of Reference for Languages (Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти). Рівні CEFR відповідають різним етапам вивчення нової мови — від початківця (рівень A1) до професійного володіння (рівень C2).
ESOL	Це скорочення від English for Speakers of Other Languages (Англійська мова для носіїв інших мов). Зазвичай стосується занять із англійської мови, які пропонуються дорослим і молоді 16–19 років.
GCSE	Це скорочення від General Certificate of Secondary Education (Атестат про загальну середню освіту). Школярі в Англії та Уельсі складають іспити GCSE наприкінці середньої школи (зазвичай у віці 16 років). Іспити GCSE можна скласти з багатьох предметів — з англійської, математики, історії, природознавчих наук, мистецтва, фізичного виховання тощо.
ICT	Це скорочення від Information and Communications Technology (інформаційні та комунікаційні технології). Охоплює вивчення всіх технологій, пов'язаних зі зберіганням, пошуком і обробкою інформації, як-от обладнання і програмне забезпечення, а також технологій, пов'язаних із комунікаціями — інтернетом, смартфонами та соціальними мережами.
NVQ	Це скорочення від National Vocational Qualifications (національна професійна кваліфікація). Ця кваліфікація присвоюється на підставі практичного професійного досвіду. Її можна здобути на рівнях 1 і 2, які еквівалентні оцінкам GCSE 1–3 й 4–9 відповідно, а також на рівні 3, еквівалентному одному або кільком розширеним рівням (A-level).

T-level	Літера «Т» означає «технічний». Це професійні курси високого рівня, які допомагають здобути навички й досвід у певній сфері, як-от управління комерційною діяльністю або медіамовлення та виробництво медіапродуктів.
Виробниче навчання	У рамках виробничого навчання, що поєднує роботу з навчанням, учні здобувають професійну кваліфікацію перукаря, сантехніка, електрика тощо. Навчання проходить переважно в коледжі, іноді — в онлайн-форматі.
Вища освіта	Так називають навчання після коледжу, переважно з 18 років. Зазвичай при цьому йдеться про навчання в університеті.
Кваліфікація функціональних навичок	Це іспити з англійської мови, математики та інформаційно-комунікаційних технологій . Вони мають на меті опанування практичних навичок, необхідних для повноцінного життя, навчання й роботи у Великій Британії в різних життєвих ситуаціях. Кваліфікація функціональних навичок рівня 2 еквівалентна GCSE.
Коледж	Це заклад, який забезпечує подальшу (післяшкільну) освіту . Коледжі також часто пропонують вечірнє навчання для дорослих.
Міжнародний бакалавріат	Стосується двох різних програм — International Baccalaureate Diploma (Диплом міжнародного бакалавріату) та International Baccalaureate Certificate (Атестат міжнародного бакалавріату). Студенти проходять шість теоретичних курсів у рамках обох програм, які оцінюються підсумковими іспитами. Щоб отримати диплом, студенти також пишуть розширений твір і на вибір виконують позанавчальні завдання.
Оцінки GCSE	Це оцінки, які виставляються на іспитах GCSE. «U» — це незадовільна оцінка. Оцінки від 1 до 9 — прохідні, де 1 — це найнижча, а 9 — найвища оцінка. Оцінку від 4 до 9 часто називають «високою».
Патронатне виховання	Стосується ситуацій, коли молодь до 18 років не перебуває під опікою батьків. Натомість вони живуть із названими батьками, які пройшли спеціальну підготовку й та отримують фінансову допомогу від держави.
Повторне складання GCSE	Повторне складання одного або кількох іспитів GCSE для покращення оцінки. Якщо ви не складали іспити GCSE у школі, тому що надто пізно приїхали до Великої Британії або не були готові, вам можуть порадити долучитися до занять для повторного складання в коледжі або старших класах.

Подальша освіта	Охоплює період від закінчення школи в 16 років до вступу до університету або початку трудової діяльності у 18–19 років. Подекуди використовується скорочена форма FE.
Позашкільна освіта	Позначає інші форми здобуття освіти як альтернативу відвідуванню загальноосвітньої школи. До таких форм належить онлайн-навчання або стаціонарне навчання в благодійних установах.
Професійний курс	Професійний курс готує учнів до роботи в певній сфері або забезпечує професійне навчання. До професійних курсів належать NVQ, BTEC, і T-level (визначення див. вище). Ці курси пропонують професійне навчання в різних сферах, як-от догляд за тваринами, будівництво, медичний догляд тощо.
Рекомендація	Це лист, написаний вашим учителем у школі (або в закладі позашкільної освіти) до коледжу, в якому ви бажаєте вчитися. Він надає коледжу інформацію про вас, ваші переваги та здібності, а також рекомендує зарахувати вас на певний курс.
Старші класи	Роки навчання 12 і 13 у середній школі називаються старшими класами. У деяких школах немає старших класів, тому навчання закінчується після 11 року.
Теоретичний курс	Теоретичний курс має на меті викладання предмета, а не практичну підготовку учнів до конкретної роботи (див. Професійний курс). До теоретичних курсів належать, наприклад, курси розширеного рівня (A-level) і міжнародного бакалавріату з таких предметів, як фізика, англійська література або географія.

Незабаром я закінчу середню школу. Що можна робити далі?

В Англії можна закінчити школу в останню п'ятницю червня, якщо до кінця літніх канікул вам виповниться 16 років.

Проте всі молоді люди повинні продовжувати навчання в тій чи іншій формі до виповнення 18 років. Ваші можливості у віці 16 років:

1. Продовжити навчання на денній формі (старші класи школи або коледж).
2. Розпочати виробниче навчання (практичне професійне навчання, що поєднує навчання з роботою).
3. Продовжити навчання заочно, паралельно працювати або займатися волонтерством.

Далі в розділі наведено докладний опис цих можливостей.

1 Подальше навчання на денній формі

Ваші можливості, якщо ви вирішили продовжити навчання на денній формі:

- Рівні A-level і AS-level.
- Рівень T-level.
- Міжнародний бакалавріат.
- Дипломована професійна освіта.

Іноді можливе поєднання цих форматів навчання.

Розгляньмо докладніше ці можливості.

Рівні A-level і AS-level

Розширений рівень (A-level) охоплює теоретичні кваліфікації з конкретних предметів. Численні університети та вищі навчальні заклади вимагають завершення розширеного рівня (A-level) для зарахування на академічний курс.

Курси розширеного рівня (A-level) зазвичай тривають два роки, кожен із яких завершується іспитом. Курси допоміжного розширеного рівня (AS-level) тривають один рік. Вони еквівалентні половині розширеного рівня (A-level). Оскільки не всі школи та коледжі пропонують таку можливість, обов'язково перевіряйте її доступність.

Вибір розширеного рівня (A-level) може бути доцільним у таких випадках:

- ✓ Ви плануєте вступати до університету або пройти виробниче навчання вищого рівня.
- ✓ Ви знаєте, які шкільні предмети бажаєте вивчати в подальшому.
- ✓ Склали (або прогнозовано складете) достатню кількість іспитів GCSE (зазвичай п'ять) на оцінку 4–9.

Технічні рівні (T-level)

Технічні рівні надають знання та навички, необхідні для пошуку роботи в певній сфері або для вступу до університету (див. BBC Bitesize <https://bbc.in/46HedbY>).

Ці курси тривають два роки. Кожен рівень T-level еквівалентний трьом рівням A-level. Проте замість подальшого вивчення таких шкільних предметів, як фізика або історія, на курсах рівня T-level ви здобуватимете практичні навички й знання, необхідні для роботи в конкретних галузях або сферах, як-от медичний догляд, інформаційно-комунікаційні технології (ICT), сільське господарство тощо. Атестація проводиться поєднанням курсових робіт та іспитів. Передбачене також виробниче стажування для отримання трудового досвіду.

Після завершення рівня T-level ви можете знайти роботу, яка відповідатиме вашим знанням і навичкам. Крім того, ви можете продовжити навчання в обраній сфері. У такому разі ви можете перейти на виробниче навчання вищого рівня або (в деяких випадках) на університетський курс. Багато університетів приймають слухачів рівня T-level на відповідні курси.

Вибір технічного рівня (T-level) може бути доцільним у таких випадках:

- ✓ Ви знаєте, на якій професійній сфері бажаєте зосередитися.
- ✓ Ви плануєте вступати до університету або пройти виробниче навчання вищого рівня в певній професійній сфері, як-от бізнес або ICT. (**Зауважте, що зазвичай ви зможете перейти на університетський курс лише з предмету, який напряму пов'язаний із вашим рівнем T-Level.**)
- ✓ Ви склали (або прогнозовано складете) достатню кількість іспитів GCSE (зазвичай п'ять) на рівні 4–9.

Якщо ви визначилися, яку кваліфікацію рівня T-Level здобуватимете, але ще не володієте всіма навичками в потрібному для зарахування обсязі, деякі коледжі пропонують підготовчі курси T-Prep, які допоможуть вам досягти потрібного рівня (див. City College Plymouth https://bit.ly/City_College_Plymouth_TLevel).

Міжнародний бакалавріат (IB)

Ця вимоглива теоретична кваліфікація доступна в усьому світі. Університети в усьому світі визнають її для вступу на академічні курси.

Ви вивчатимете шість предметів (по три на вищому й стандартному рівнях), із яких обов'язкові предмети — це англійська й математика, а ще чотири предмети — варіативні (доступні на вибір). Ви також маєте написати розширений твір.

Вибір міжнародного бакалавріату може бути доцільним у таких випадках:

- ✓ Ви плануєте вступати до університету у Великій Британії чи за кордоном або пройти виробниче навчання вищого рівня.
- ✓ Ви бажаєте вивчати широкий спектр предметів.
- ✓ Ви склали (або прогнозовано складете) достатню кількість іспитів GCSE на рівні 4–9.

Дипломована професійна (розширена) освіта

Пропонується в різних сферах, як-от охорона здоров'я та соціальна допомога, догляд за тваринами, бізнес і комп'ютерні технології, у вигляді різних кваліфікацій (наприклад, NVQ, BTEC і дипломи про функціональні навички). Професійні й розширені дипломи можна отримати на різних рівнях:

Диплом рівня 1 — рівневий еквівалент одного GCSE із оцінкою 1–3.

Диплом рівня 2 — рівневий еквівалент одного GCSE із оцінкою 4–9.

Диплом рівня 3 (розширений) — еквівалент одного або кількох розширених рівнів (A-level).

У цій таблиці наведено різні професійні кваліфікації, які можна здобути на кожному рівні, та зазначено їхню еквівалентність теоретичним кваліфікаціям.

Рівень	Кваліфікація	Еквівалент
Вступні рівні 1, 2, 3	ESOL, навички для життя	Pre-GCSE
Рівень 1	ESOL BTEC NVQ Функціональні навички, математика / англійська / ICT	GCSE, оцінки 1–3
Рівень 2	ESOL BTEC NVQ Функціональні навички, математика / англійська / ICT	GCSE, оцінки 4–9
Рівень 3 (BTEC)	Сертифікат	1 Рівень AS
	Допоміжний диплом	1 Рівень A
	Диплом	2 Рівень A
	Розширений диплом	3 Рівень A
Рівень 3 (NVQ)		2 або більше рівнів A

Професійні дипломи може бути доцільні в таких випадках:

- ✓ Ви знаєте, в якій сфері бажаєте працювати.
- ✓ Ви володієте англійською на достатньому рівні. Необхідний рівень англійської зазвичай зазначається у вимогах до зарахування на бажаний курс. У деяких коледжах можуть оцінити ваш рівень англійської мови перед зарахуванням, щоб переконатися в правильності вашого курсу.

Поєднання

Ви можете поєднувати кваліфікацію A-level і T-level, професійні дипломи рівня 3 з A-level або T-level, а також курси ESOL (Англійська мова для носіїв інших мов) із повторним складанням GCSE або навчанням рівня 1 чи 2. Оскільки конкретні комбінації залежатимуть від розкладу у вашому коледжі, обов'язково уточнюйте цю інформацію під час співбесіди за наявності такого бажання.

2 Початок виробничого навчання

Це друга можливість, якою можна скористатися після закінчення школи в 16 років. Нижче подано відповіді на деякі можливі питання про виробниче навчання.

Що це? Виробниче навчання — це період практичного професійного навчання, що поєднує роботу з навчанням у коледжі.

Виробниче навчання пропонується в широкому спектрі професій — від перукарської справи до керування потягом, від сантехніки до друкарської справи.

Ви можете пройти виробниче навчання на рівні 1, 2 або 3 залежно від складності обраного вами курсу. Окрім цього, пропонується виробниче навчання вищого рівня (4 та 5), яке триває довше й становить еквівалент деяким ступеням.

Скільки? На виробничому навчанні вам здебільшого платитимуть за роботу, яку ви виконуватимете під час стажування. Проте ви не отримуватимете повну ставку за цю роботу, доки не здобудете кваліфікацію.

Де? Ви проводитимете більше часу на робочому місці та менше часу (щонайменше 20% робочого часу) — на навчанні. Зазвичай воно проходитьиме в місцевому коледжі, але іноді ви зможете вчитися з дому онлайн.

Як? Насамперед вам доведеться знайти роботодавця, який пропонує виробниче навчання з професії, яку ви бажаєте здобути. Далі вам доведеться створити обліковий запис у GOV.UK One Login (<https://home.account.gov.uk/>), після чого ви зможете напряму подати заявку роботодавцю на виробниче навчання.

Ви можете розраховувати на допомогу консультанта з працевлаштування. Доступна національна пошукова база даних із виробничого навчання. У вашому коледжі також має бути доступний список, що охоплює ваш регіон. (Дивіться розділ «Знайти виробниче навчання»: https://bit.ly/Search_for_an_apprenticeship.)

Тривалість? Зазвичай виробниче навчання триває від двох до п'яти років залежно від рівня.

ВАЖЛИВО! Для зарахування на виробниче навчання вам має виповнитися щонайменше 16 років. На початок навчання ви маєте проживати у Великій Британії або ЄС протягом трьох років.

Зазвичай для зарахування на виробниче навчання потрібно мати атестацію GCSE із англійської мови та математики на оцінку щонайменше 4 або її еквівалент (наприклад, диплом про закінчення школи в іншій країні).

Корисні посилання

Gov.uk [Become an apprentice](https://bit.ly/Search_for_an_apprenticeship) (https://bit.ly/Search_for_an_apprenticeship)

BBC Bitesize [Apprenticeships and work](https://bbc.in/3YAPkNk) (<https://bbc.in/3YAPkNk>)

3 Поєднання заочного навчання з роботою або волонтерством

Після закінчення школи ви можете знайти оплачувану роботу, стати волонтером або навіть відкрити власну справу. Проте ви повинні здобувати освіту протягом щонайменше 280 контрольованих навчальних годин на рік для отримання визнаної кваліфікації. Контрольоване навчання — це навчання з викладачем або репетитором (наприклад, індивідуальне в коледжі або онлайн), а період 280 годин на рік еквівалентний приблизно одному дню на тиждень. Ви можете гнучко планувати своє навчання з урахуванням вашої роботи.

Що робити, якщо мені спочатку потрібно покращити свою англійську?

Курси ESOL і ESOL+

Численні коледжі пропонують курси для молоді 16–18 років, спрямовані на покращення навичок англійської мови. Це так звані курси ESOL (Англійська мова для носіїв інших мов).

Пропонуються курси ESOL різних рівнів. Коледж оцінить ваш рівень англійської та зарахує вас на курс відповідно до вашого рівня.

У цій таблиці наведено рівні курсів ESOL у порівнянні з рівнями Common European Framework of Reference (Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти, CEFR) щодо вивчення мов (дивіться пояснення після таблиці).

Рівень кваліфікації ESOL	Еквівалентний рівень CEFR
Підготовчий	Pre-A1 (початківець)
Вступний 1	A1 (базовий)
Вступний 2	A2
Вступний 3	B1 (незалежний)
Рівень 1	B2
Рівень 2	B2–C1 (кваліфікований)

Джерело: [Шляхи професійного становлення](#), Міністерство освіти та професійної підготовки

Підготовчий рівень. Цей курс для вас, якщо ви зовсім або майже зовсім не знаєте англійської. Заняття зосереджуються на аудіюванні та читанні простих текстів і конструкцій, вправленні в навичках говоріння, вимови та письма.

Вступний рівень 1. Цей курс для вас, якщо ви трохи знаєте англійську, але вам потрібно поглибити свої знання, щоб отримати доступ до освіти або роботи у Великій Британії.

Рівень вступу 2. Після успішного завершення цього курсу ви можете розраховувати на працевлаштування. Крім того, ви можете продовжити навчання ESOL до вступного рівня 3 та вище, що полегшить для вас роботу й навчання англійською мовою.

Вступний рівень 3. Якщо ви успішно закінчите цей курс і здобудете еквівалентну кваліфікацію з математики, більшість коледжів зарахує вас на професійний курс рівня 1, як-от «Диплом BTEC». Деякі коледжі пропонують професійні курси поряд із додатковими кваліфікаціями ESOL, як-от цей сертифікат із будівництва в поєднанні з ESOL: www.capitalccg.ac.uk/conel/course/construction-with-esol-level-1-certificate/40969/.

Рівень 1: це рівневий еквівалент одного GCSE із оцінкою 1–3. Після успішного закінчення цього курсу ви можете здобути диплом рівня 2, розпочати виробниче навчання або записатися на інтенсивний (пришвидшений) курс GCSE поряд із ESOL рівня 2.

Рівень 2: це рівневий еквівалент одного GCSE з оцінкою 4–9. Після успішного закінчення цього курсу ви можете здобути диплом рівня 3, розпочати виробниче навчання або записатися на інтенсивний (пришвидшений) курс GCSE із перспективою переходу на розширений рівень (A-level), технічний рівень (T-level) або диплом міжнародного бакалавріату (IB).

Курси ESOL+ поєднують у собі кваліфікацію ESOL на відповідному рівні для кожного студента з іншими кваліфікаціями з математики або професійних предметів.

Приклади інших пропонованих кваліфікацій — це математика на рівнях функціональних навичок 1 і 2, GCSE із математики, навички ICT і навички придатності до працевлаштування. Оскільки конкретні комбінації залежатимуть від коледжу, уточнюйте склад курсу у вашому коледжі.

Після цього курсу ви можете перейти на інші курси в коледжі, включно з будівельними кваліфікаціями, як-от сантехніка й теплотехніка, деревообробка й столярство, або з дипломами, як-от ICT, охорона здоров'я та соціальна допомога. Доступність курсів може залежати від отриманого вами рівня ESOL.

ПОРАДА. Повідомте своїм викладачам ESOL курс, на який збираєтеся перейти, щоб вони простежили, що ви вивчили необхідні модулі та склали відповідні іспити.

Як зробити найкращий вибір?

1. **Поміркуйте, яка робота вас приваблює найбільше.** Занотуйте свій перший, другий і, можливо, третій варіанти роботи. Далі визначте кваліфікації, необхідні для отримання таких пропозицій роботи. Кілька корисних посилань:

Опитування BBC Bitesize: [Ваша ідеальна кар'єра — яка вона?](https://bbc.in/3yyQuOO) (<https://bbc.in/3yyQuOO>)

Профілі вакансій BBC Bitesize Careers (див. https://bit.ly/BBC_Bitesize_Careers)

2. Дізнайтеся, які курси та можливості для виробничого навчання пропонуються в школах і коледжах у вашому регіоні. Якщо ви вчитеся в школі, зверніться до свого класного керівника або консультанта з працевлаштування. Перелік інших джерел довідкової інформації наведено в наступному розділі.

Де можна знайти додаткову інформацію?

Що ви можете зробити:

- Спробувати знайти курс поблизу вас на вебсайті Державної служби професійної підготовки (National Careers Service) (див. https://bit.ly/National_Career_Service).
- Поспілкуватися з особою, яка відповідає за підготовку до вибору професії у вашій школі.
- Переглянути вебсайти місцевих коледжів і шкіл зі старшими класами.

Чи потрібно платити, щоб продовжити навчання?

Навчання безкоштовне для студентів, яким станом на 31 серпня перед початком навчального року виповнилося 16, 17 або 18 років.

Чи можу я за потреби розраховувати на фінансову підтримку?

Це можливо. Окремі коледжі надають фінансову підтримку різних типів і рівнів. Наприклад, якщо на початку випускного року вам виповниться 19 років (можливо, через те, що ви складали повторні іспити або витратили додатковий час на покращення своєї англійської), ваш коледж може надавати фінансову допомогу.

Це можна уточнити під час відвідування коледжу або на співбесіді.

Ви також можете спробувати звернутися до благодійної організації, яка надає гранти, як-от Turn2Us (https://bit.ly/Turn2us_Grants_Search) або Ruth Hayman Trust (https://bit.ly/Ruth_Hayman_Trust).

Що потрібно з'ясувати перед поданням документів до коледжів?

- Який мій найближчий заклад подальшої освіти?
- Коли відбудеться наступний день відкритих дверей, коли я зможу оглянути заклад й поставити запитання?
- Які можливості я маю за наявних кваліфікацій (або тих, що я можу отримати)?

Чи знадобиться мені рекомендація? Хто може написати її для мене?

Для подання документів до коледжу зазвичай потрібна рекомендація зі школи. Її пише класний керівник або керівник потоку.

У вас може з'явитися думка, що ваші прогнозовані оцінки GCSE не відповідають вашим справжнім здібностям і навчальному потенціалу, оскільки вам забракло часу на вивчення предмету й покращення вашої англійської з моменту прибуття до Великої Британії. Якщо це так, попросіть автора рекомендації згадати ваші обставини в рекомендації та прокоментувати ваші зусилля та досягнуті вами результати.

До кого можна звернутися по допомогу й пораду?

Якщо ви вчитеся в школі, попросіть свого консультанта з працевлаштування розповісти про ваші можливості. Поговоріть зі своїм класним керівником, якщо ви не впевнені, хто це і як знайти цю особу.

Якщо ви не вчитеся в школі та перебуваєте під патронатною опікою, ви можете попросити свого патронатного вихователя або соціального працівника допомогти вам дізнатися про курси й дні відкритих дверей від місцевих коледжів.

Якщо ви не в школі й відвідуєте заклад позашкільної освіти, попросіть вчителів або персонал закладу допомогти вам.

Чи можна оглянути кілька коледжів, щоб побачити, як вони виглядають?

Так, це можна й потрібно зробити. Коледжі проводять дні й вечори відкритих дверей. На цих заходах можна відвідати коледж, поспілкуватися з викладачами та дізнатися про доступні курси. У такий спосіб ви зможете вирішити, чи відповідає конкретний коледж або курс вашим інтересам. Інформацію про дні відкритих дверей можна знайти на вебсайтах коледжів або отримати від шкільного консультанта з працевлаштування.

Кого слід брати з собою на дні відкритих дверей і співбесіди?

Корисно було би взяти з собою друга або родича, який зміг би допомогти вам із перекладом. Деякі коледжі можуть надавати усних перекладачів. Уточніть цю інформацію у вашого шкільного консультанта з працевлаштування.

Окрім цього, корисно було би взяти з собою когось, хто разом із вами слухатиме презентації та пояснення. Після цього ви могли би порівняти нотатки й обговорити ваші можливості.

Про що варто питати на співбесідах і в дні відкритих дверей?

Питання для викладачів курсу:

- **Які кваліфікації необхідні для проходження цього курсу?** (Наприклад, чи необхідно мати мінімальну кількість GCSE або певний рівень англійської?)

Якщо ви не маєте необхідних кваліфікацій, але все ж бажаєте пройти курс, запитайте:

- **Як можна отримати необхідні кваліфікації для цього курсу, скільки часу він триватиме?**
- **Які кваліфікації я здобуду в разі завершення цього курсу?**
- **Які можливості для роботи або подальшого навчання я матиму після завершення цього курсу?** (Наприклад, чи зможете подати документи до університету, на виробниче навчання або на роботу в обраній сфері?)

Питання для допоміжного персоналу:

- **Яку допомогу я зможу отримати в разі складнощів із засвоєнням матеріалу?**
- **Яку допомогу я зможу отримати, якщо відчуватиму перевантаження?**

ПОРАДА. Іноді буває важко запам'ятовувати інформацію після напруженого дня відкритих дверей, тому записуйте відповіді на свої запитання.

Чи впливатиме мій статус біженця або шукача притулку на мої можливості вибору?

Якщо вам від 16 до 18 років, ваші можливості вибору не змінюватимуться. Ваше право й обов'язок — здобувати певну форму освіти або навчання до кінця навчального року, в якому вам виповниться 18 років.

Якщо вам виповнилося 19 років, ваші можливості вибору можуть змінитися. Багато курсів залишаються безкоштовними, але за деякі потрібно платити. Окрім цього, можливі обмеження щодо того, хто може відвідувати курси, залежно від тривалості проживання у Великій Британії. Докладніше про це дивіться на вебсайті REUK (https://bit.ly/REUK_Asylum_Seeker_Further_Education).

Що робити, якщо мене не зараховують на курс коледжу через мій статус біженця або вік?

Доступні інші можливості для навчання, як-от безкоштовні курси ESOL від благодійних організацій та місцевих волонтерських груп. Доступність залежить від вашого місця проживання.

Деякі курси можуть пропонуватися онлайн і в індивідуальному форматі, як-от курс від Ради у справах біженців (The Refugee Council) (https://bit.ly/Refugee_Council).

Деякі курси пропонуються на період очікування курсів у школі або коледжі, як-от курс для дівчат-біженок і шукачів притулку від Baytree Center у Лондоні (https://bit.ly/Youth_Service).

Додаткову інформацію та список груп, які пропонують інші можливості, дивіться на вебсайті REUK (https://bit.ly/REUK_Asylum_Seeker_Further_Education).

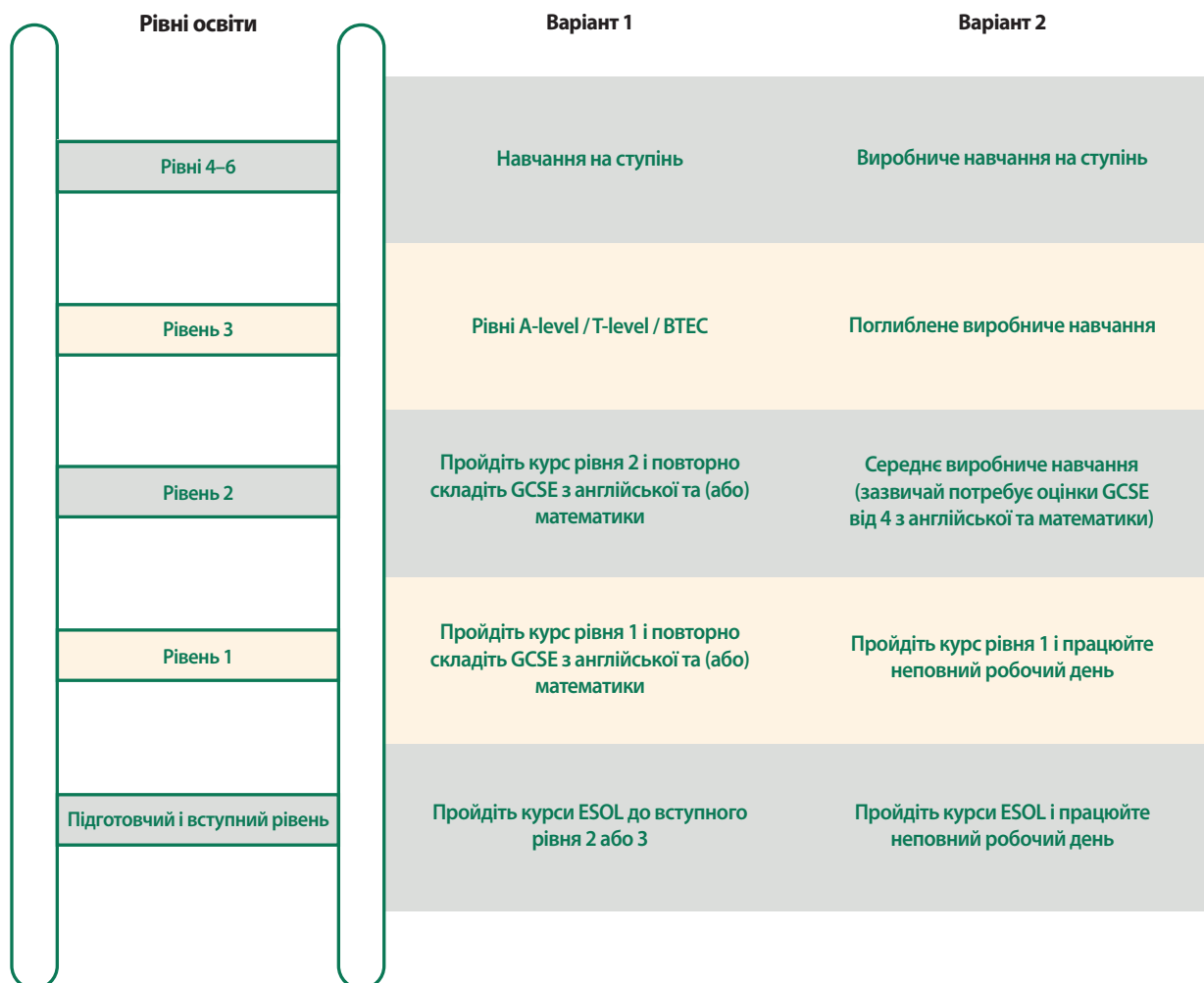

Отже які саме можливості я маю?

Ваші можливості залежатимуть від того, які кваліфікації ви маєте (або очікуєте), а також від рівня освіти, на який ви претендуєте.

Подивіться на драбину нижче. Ви можете ступити на драбину в оптимальній для вас точці. Наприклад, якщо ви пізно приїхали до Великої Британії та маєте лише одну або дві атестації GCSE на оцінку 1–3, ви можете почати з рівня 1. Після завершення цього рівня ви можете перейти до рівня 2.

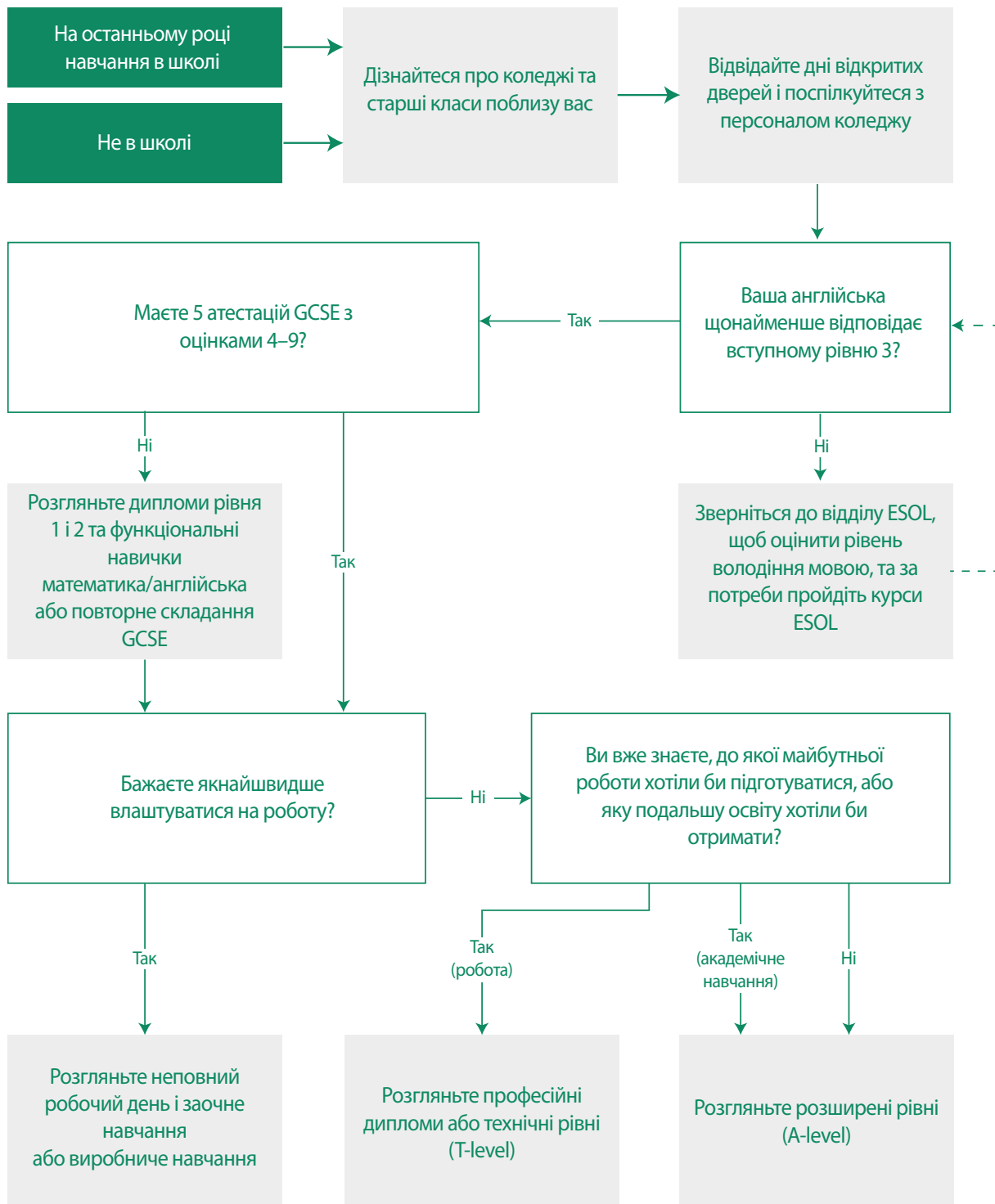
Пам'ятайте, що освіта є обов'язковою до 18 років. До того часу можна продовжувати підійматися драбиною. Ви можете залишити навчання, щойно вам виповниться 18 років.

Джерело: адаптація [GROWS](https://bit.ly/Student_zone), Університет Глостершира. (https://bit.ly/Student_zone)

Як виглядають ваші можливості?

Я розмірковую про університет: що мені потрібно знати?

Я не дуже розумію, що являє собою університет, але мені цікаво...

Студенти, які бажають продовжити навчання після старших класів або здобуття подальшої освіти в коледжі, вступають до університету. Це також називають вищою освітою.

Вам не обов'язково вчитися в університеті, оскільки на цьому етапі освіта здобувається добровільно!

Найвідоміша університетська кваліфікація — це ступінь, здобуття якого зазвичай займає три роки. Проте деякі кваліфікації можна отримати за короткий час (наприклад, державний диплом про вищу освіту).

Ви можете вивчати теоретичні предмети (хімію, історію тощо) або вибрати професійний ступінь, який допоможе вам здобути конкретну професію (наприклад, медсестри або інженера).

Якщо ви бажаєте дізнатися більше про університетські кваліфікації, багато корисної інформації доступно на вебсайті Prospects (https://bit.ly/Guide_to_Qualifications).

Я бажаю вступити до університету, але підозрюю, що це дуже дорого.

Плата за навчання (грошова сума, яку ви сплачуєте за навчання в університеті) дійсно є високою. Проте студенти, які прожили у Великій Британії п'ять років, можуть отримати студентську позику.

У разі отримання вам доведеться виплачувати студентську позику, лише коли ваш зарібок перевищить певну суму. На момент укладання цього посібника студенти, які зараз починають навчання на бакалавріаті, почнуть виплачувати свої позики, коли зароблятимуть 25 000 фунтів на рік. Відтоді позика виплачуватиметься за рахунок 9% від суми, яку вони зароблятимуть щороку понад верхній поріг.

Наприклад, якщо ви заробляєте 30 000 фунтів на рік, ваш річний зарібок на 5 000 фунтів перевищує поріг у 25 000 фунтів. Таким чином, ви спрямовуєте 9% від 5 000 фунтів на рік на виплату позики. Ця сума становить 450 фунтів або 37,50 фунтів на місяць.

Додаткову інформацію див. на урядовій вебсторінці «Фінансування для студентів» (https://bit.ly/Student_finance_for_undergraduates).

Я розмірковую про університет, але маю сумніви, чи мені це потрібно.

Багато університетів мають інформаційні програми, які допомагають зважити вигоди від здобуття вищої освіти та прийняти рішення. Ви можете відвідати безкоштовні лекції та семінари, оглянути будівлі, поспілкуватися зі студентами та, коли настане час, отримати допомогу з поданням документів. Деякі приклади, варті уваги:

- GROWS від Університету Глостершира (https://bit.ly/Student_zone).
- Інформаційні та ознайомчі матеріали від Університету Східного Лондона (https://bit.ly/University_EastLondon_resources).
- Ознайомча програма від Манчестерського університету (https://bit.ly/Manchester_University).
- Шляхи до Бірмінгема від Бірмінгемського університету. (https://bit.ly/Birmingham_University_Post16).

Ваша школа або коледж нададуть вам додаткові приклади таких програм.

Реальні історії

Наступні практичні приклади базуються на реальних історіях та ілюструють перспективи, які відкриваються перед випускниками шкіл.

Приклад 1.

Школа ← коледж ↑ університет

Елені приїхала з родиною з Греції та пішла до школи в 9 класі, коли їй було 13 років. Раніше вона п'ять років вивчала англійську мову в Греції. Її улюбленими предметами в Греції були фізкультура й природознавчі науки.

У 10 і 11 класах Елені старанно готувалася до атестацій GCSE, а також вивчала англійську мову. Вона відвідувала додаткові уроки англійської в одному з центрів GCSE у школі. На цих уроках вона працювала над мовними навичками, необхідними для складання іспитів GCSE із математики, природознавчих наук і фізкультури. Вона покращила свій загальний рівень англійської. Вона також склала іспит GCSE із грецької.

Елені здобула п'ять атестацій GCSE з оцінками 4–9 із математики, природознавчих наук (подвійна відзнака), фізкультури та грецької мови. Вона отримала оцінку 3 з англійської мови та була зарахована на курс BTEC із прикладних наук у коледжі. На першому курсі коледжу вона також повторно склала іспит GCSE з англійської мови та отримала оцінку 4.

Під час навчання в коледжі впевненість Елені в собі зросла разом із її рівнем володіння англійською. Вона отримала оцінки DDM на своєму курсі BTEC і вступила до Університету Глостершира для вивчення фізіотерапії. Вона сподівається отримати свій ступінь і влаштуватися в Державну службу охорони здоров'я (NHS).

Приклад 2.

Школа ← заняття ESOL ↑ виробниче навчання робота

Амір прибув із Афганістану в статусі біженця у віці 14 років. Він пішов до школи вже під час навчання в 10 класі як новачок із англійської. Амір відвідував спеціальні уроки англійської в рамках свого шкільного розкладу. Вечорами він також відвідував уроки англійської від місцевої благодійної організації.

Амір здобув чотири атестації GCSE з оцінками 1–3, а потім перейшов до коледжу, де він долучився до дворічної програми ESOL. Він закінчив курси ESOL на вступних рівнях 1, 2 і 3, а також пройшов рівень 2 функціональних навичок із математики.

За чотири роки навчання в школі та коледжі в Аміра швидко покращилася розмовна англійська та рівень її розуміння. Читання та письмо давалися важче Аміру, оскільки раніше він не вивчав писемність, але він наполегливо працював і склав іспити ESOL вступного рівня 3.

Користуючись допомогою служби професійної підготовки коледжу, він подав документи на виробниче навчання для сантехніків у своєму районі. Зараз він працює сантехніком у компанії в своєму місті та сподівається одного дня відкрити власну сантехнічну справу.

Приклад 3.

Школа → старші класи → неповний робочий день → університет → робота

Максим приїхав із України у віці 14 років і пішов у 10 клас. В Україні він вивчав англійську на середньому рівні, а також німецьку та російську. Він захоплювався мовами.

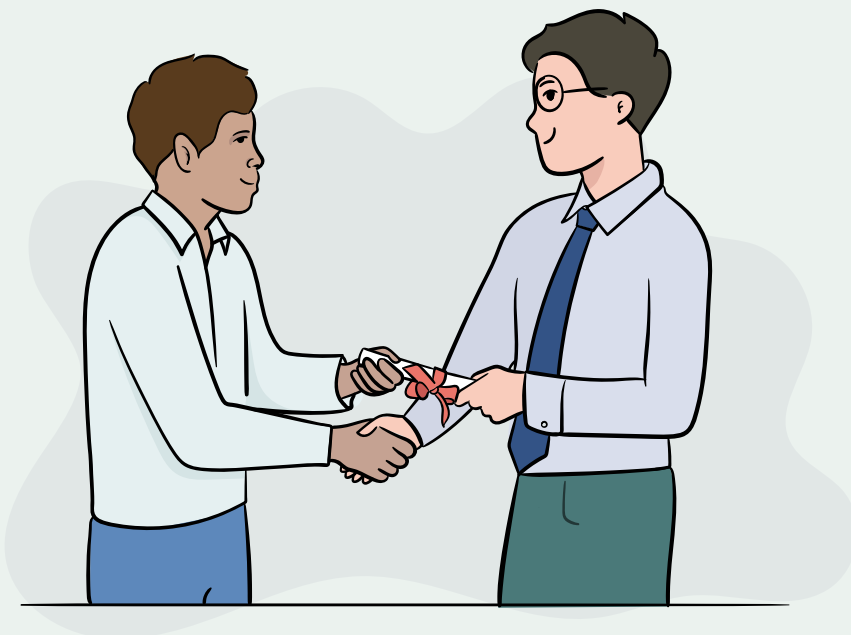
Максим склав шість іспитів GCSE, включно з російською, німецькою та іспанською мовами. Він почав вивчати іспанську з початкового рівня разом зі своїми однокласниками. Він також відвідував спеціальні уроки англійської двічі на тиждень після школи, щоб підготуватися до атестацій GCSE.

Він отримав оцінки 4 та вище з математики, природознавчих наук (подвійна відзнака), російської, німецької та іспанської мов, а також оцінку 3 з англійської.

Максим пішов до старшої школи, щоб повторно скласти GCSE з англійської та підготуватися до розширеного рівня (A-level) з іспанської та німецької. Отримавши оцінку 4 на GCSE з англійської в 12 класі, він здобув рівень AS із підприємництва поряд із двома розширеними рівнями (A-level) із мов у 13 класі.

Оскільки Максим не проживав у Великій Британії п'ять років, він знайшов роботу в секторі торгівлі та відпрацював повний робочий день протягом 12 місяців. Завдяки цьому він отримав цінний досвід роботи та час для покращення своєї англійської. Проживши у Великій Британії п'ять років, Максим отримав право на студентську позику для здобуття ступеню, проте він також не хотів залишати роботу.

Зараз Максим працює неповний робочий день і заочно здобуває ступінь із управління комерційною діяльністю та мов у Відкритому університеті. Він планує одного дня відкрити свою компанію з імпорту-експорту в Україні або Великій Британії.

Приклад 4.

Школа → коледж → досвід роботи → виробниче навчання → ступінь

Паула приїхала з Польщі в квітні. Вона розпочала навчання в академії на заході Англії у віці 15 років і була зарахована в 10 клас. Вона вивчала англійську в Польщі, але навчання давалося їй важко, і вона не почувалася впевнено. Деякий час у школі вона приділяла заняттям із англійської мови та допомогі з основних предметів (математики й природознавчих наук).

Паула розповіла вчителям, що хотіла би бути медсестрою. Школа допомогла їй отримати досвід роботи в місцевій лікарні. Вона перейшла до шостого класу академії та склала іспити NVQ із охорони здоров'я і соціальної допомоги рівня 2, а потім — рівня 3. Вона також повторно склала іспит GCSE з англійської в 12 класі та отримала оцінку 4.

За допомогою шкільного вчителя з професійної підготовки Паула була зарахована на виробниче навчання для медсестер базового ступеня, де вона здобула досвід роботи в лікарняних палатах і хірургії. Вона вирішила стати професійною медсестрою. Отриманий базовий ступінь надав їй право вступити на другий курс стаціонарного навчання за фахом «медичний догляд за дорослими», яке вона розпочне у вересні. Вона мріє стати операційною медсестрою.

Довідкові джерела й корисні посилання

- Приклади курсів ESOL у коледжах Пітерборо, Брістоля та Вестмінстера, Лондон:

→ Коледж Пітерборо (https://bit.ly/Peterborough_College_ESOL)

→ Вестмінстерський коледж, Лондон (https://bit.ly/ESOL_courses)

→ Cabot Learning Federation у Брістолі (https://bit.ly/ESOL_CLF_Post16)

- Благодійна організація, яка пропонує заняття ESOL та підтримку молоді в Лондоні:

→ Молодіжна академія Springboard Youth Academy (<https://bit.ly/SpringboardYouthAcademy>)

- Зручна таблиця для порівняння рівнів різних кваліфікацій із англійської мови. Цей варіант із Шотландії. Шотландські іспити відрізняються від англійських, але ви можете порівняти атестацію ESOL із рівнями CEFR:

→ www.sqa.org.uk/files_ccc/SQA_ESOL_CEFR_Levels.pdf

- Інструмент для пошуку грантів на академічне навчання:

→ Turn2us (https://bit.ly/Turn2us_Grants_Search) Вебсайт, який допоможе вам зрозуміти ваші можливості у віці 16, 18 і 19 років:

→ Знайди своє майбутнє (<https://bit.ly/StudyOptionsatAge16>)

